

Критерії оцінювання технічних дій хортингістів у змагальному розділі «Двобій»

Литвиненко А.М.

Харківський національний університет радіоелектроніки

Анотація. Мета: здійснити аналіз критеріїв оцінювання технічних дій хортингістів в змагальному розділі «Двобій» в хортингу. **Матеріал і методи:** вивчалась змагальна діяльність дорослих спортсменів в національному виді спортивних єдиноборств - хортингу та її оцінювання суддівськими бригадами. Застосовувався аналіз науково-методичної та нормативної літератури, педагогічні спостереження, методи аналізу, синтезу та порівняння, метод експертних оцінок, методи математичної статистики. **Результати.** Аналіз діяльності Харківської обласної федерації хортингу дозволив встановити, що з кожним роком збільшується популярність хортингу, зростає кількість спортсменів, їх кваліфікаційний рівень. Розглянуто критерії оцінювання технічних дій та алгоритм формування суддівських оцінок. Отримані дані об ефективності існуючого підходу до оцінювання технічних дій та об'єктивності суддівських оцінок. Експерти оцінювали технічні дії спортсменів, їх оцінки протоколювались, оброблялись методами математичної статистики та обговорювались в експертному середовищі. Так, було досліджено 134 поєдинки: 72 на чемпіонаті і 52 на Кубку Харківської обласної федерації. Встановлено, що оцінки ударів руками в поєдинках суддівськими бригадами у 82 % співпадали з оцінками експертної групи. Оцінки ударів ногами в поєдинках суддівськими бригадами у 94 % співпадали з оцінками експертної групи. Оцінки борцівської техніки в поєдинках суддівськими бригадами у 88 % співпадали з оцінками експертної групи. **Висновки:** наявна система суддівства в хортингу в цілому відповідає вимогам сучасного спорту до визначення переможців змагань. Встановлено, що наявна система суддівства в хортингу в цілому відповідає вимогам сучасного спорту до визначення переможців змагань. Система оцінювання технічних дій в хортингу з високою результативністю дозволяє нейтралізувати суб'єктивні фактори суддівської діяльності.

Ключові слова: хортинг, оцінки, «Двобій», судді, хорт, удари, кидки, больові прийоми, задушливі прийоми, технічні дії, експертна група.

Вступ. В останні роки керівництво нашої держави акцентує увагу на виховання громадянина – патріота своєї Батьківщини, міцного фізично, здатного до захисту історичних надбань українського народу. Україна з давніх віків була славетна ратними традиціями (Ашанин, & Литвиненко, 2007; Діхтяренко, 2014; Єрмоєнко, 2009; Платонов, 1997). От і у козацький період розвитку нашої країни на острові Хортиця під час відпочинку від бойових походів козаки знаходили час для регулярних наполегливих тренувань військових навичок. Поєднання емпіричних знахідок бійців та впливу досвідчених у мистецтві ведення бою представників козацької старшини дозволили сформувати структуровану

систему гармонійного розвитку фізичних, інтелектуальних та духовних якостей Запорізького козацтва (Ашанин, & Литвиненко, 2015; Бойченко, 2014; Бойченко, & Гринь, 2011; Єрмоєнко, 2014; Литвиненко, 2015 а; Литвиненко, 2015 b; Платонов, 1997; Lytvynenko, & Gubnytska, 2016).

На сучасному етапі розвитку України, на основі культурних, оздоровчих та бойових традицій українського народу, патріотами нашої країни, які мають величезний досвід спортивної та військової підготовки створено український національний вид спорту – хортинг. Назва виду спорту «Хортинг» походить від назви славетно відомого в світі острова Хортиця, де була

розташована Запорізька Січ (Єрмоєнко, 2009). Система підготовки, виховання характеру, вдосконалення майстерності та надбання змагального духу українських козаків лягли в основу хортингу, як виду спорту народженого в Україні, який має регламентовані правила змагань, за якими можуть змагатися люди різних вікових груп та вагових категорій (Діхтяренко, 2014; Єрмоєнко, 2009).

Аналіз останніх досліджень показав, що подальший розвиток хортингу буде пов'язано з підвищенням змагальної майстерності спортсменів та вдосконаленням системи оцінювання бойових дій в спортивних поєдинках.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами та темами. Дослідження проводилося відповідно до теми плану НДР Інституту проблем виховання НАПН України та кафедри фізичного виховання та спорту ХНУРЕ на 2018-2019 роки.

Мета дослідження - здійснити аналіз критеріїв оцінювання технічних дій хортингістів в змагальному розділі «Двобій» в хортингу.

Матеріал та методи дослідження. Змагальна діяльність дорослих спортсменів в національному виді спортивних єдиноборств – хортингу на чемпіонатах та Кубках Харківської області та її оцінювання суддівськими бригадами. Застосовувався аналіз науково-методичної та нормативної літератури, педагогічні спостереження, методи аналізу, синтезу та порівняння, метод експертних оцінок, методи математичної статистики.

Результати дослідження та їх обговорення. Аналізуючи діяльність Харківської обласної федерації хортингу встановлено: заснована в 2014 році і з кожним роком все потужніше впливає на розвиток української бойової культури в Харківському регіоні. Збільшується кількість спортсменів, зростає їх кваліфікаційний рівень (таблиця 1).

Завдяки певним традиціям розвитку спортивних єдиноборств, найбільш популярним змагальним розділом став «Двобій». Розділ «Двобій» є провідним розділом, основою та своєрідною візитівкою хортингу.

Таблиця 1

Кількісні показники участі спортсменів в обласних змаганнях з хортингу

Роки	Чемпіонат Харківської обласної федерації (кількість учасників)	Кубок Харківської обласної федерації (кількість учасників)
2014	47	43
2015	89	92
2016	134	119
2017	141	145
2018	152	155

Змагальний поєдинок проводиться як комплекс із двох різних за правилами раундах. В розділі «Двобій» спортсмен-хортингіст застосовує техніко-тактичні дії в реальному повноконтактному поєдинку з рівним по вазі та віку суперником.

Виступи у змагальному розділі – «Двобій» потребують від спортсмена високого рівня підготовленості. Це досягається скрупульозним плануванням системи спортивної підготовки з необхідною корекцією тренувальних

навантажень та спрямованості тренувального процесу (Оржеховська, 2014).

Суддіство в розділі – «Двобій» здійснюється бригадою у складі п'яти осіб: арбітр двобою; заступник арбітра двобою; рефері; два бокових судді. Усі члени суддівської бригади володіють одним рівноправним голосом при винесенні рішення стосовно переможця при однаковому результаті поєдинку (суддівський термін – Перемога «За

рішенням суддів»). Рефері зупиняє двобій командою «Стоп» коли один з бійців переможений нокаутуючим ударом, больовим прийомом або удушенням.

Згідно офіційних Правил проведення змагань з хортингу, для визначення ефективності технічних дій, встановлюються певні критерії. Якщо в результаті проведення дозволеної правилами технічної дії, успішної комбінації ударів, переходу від ударної до кидкової техніки з продовженням атаки у партері або без неї, його суперник розгубився та втратив контроль захисту, не в змозі продовжувати захист 2-3 секунди або більше, учаснику присуджується оцінка «Успішна атака» з нарахуванням одного балу.

Критерії оцінювання ефективності кидкової атаки (дається оцінка «Успішна атака» – 1 (один) бал):

- спортсмен провів кидок без падіння на підлогу хорту суперника з положення стоячи, та продовжує його атакувати, і той втративши рівновагу упав на сідниці, грудь, живіт;
- спортсмен провів кидок з падінням, продовжує атакувати, а суперник впав на спину, на бік, на поясницю;
- спортсмен кинув на підлогу хорту суперника, який знаходився у положенні стоячи на колінах, а після кидка опинився на животі, на боці, на спині;
- спортсмен провів активну спробу проведення больового або задушливого прийому (в першому у продовженні атаки із стійки або другому раунді), утримував у небезпечній загостреній ситуації суперника впродовж 10 (десяти) секунд, а інший спортсмен не мав змоги вийти і знаходився у положенні утримання атаки, рефері не зупиняючи поєдинок на підставі рішення бокових суддів (хоча б одного) присуджує оцінку;
- спортсмен провів активну спробу проведення утримання (в першому у продовженні атаки із стійки або другому раунді), утримував на підлозі хорту суперника спиною вниз впродовж 10 (п'яти) секунд, а інший спортсмен не мав змоги вийти і знаходився у положенні

утримання, рефері не зупиняючи поєдинок на підставі рішення бокових суддів (хоча б одного) присуджує оцінку;

- спортсмен виявив велику активність, не дозволяючи супернику атакувати впродовж 30 секунд двобою, провів велику кількість неуспішних атак, але виявив бойовий дух та волю до перемоги.

Результативна атака є сфокусована, направлена атака одного суперника іншим, при якій атакований спортсмен наочно демонструє отримання ушкоджень при розбалансованому невпевненому захисті. Оцінка оголошується, якщо в результаті проведення дозволеної правилами технічної дії, успішної комбінації ударів, переходу від ударної до кидкової техніки з продовженням атаки у партері або без неї, його суперник розгубився та втратив контроль захисту, не в змозі продовжувати захист 3-5 (три-п'ять) секунд, а потім прийняв бойову стійку, показуючи свою готовність продовжувати двобій.

Критерії оцінювання ефективності кидкової атаки з нарахуванням двох балів:

- спортсмен провів кидок без падіння на підлогу хорту з положення стоячи суперника з помітно великою амплітудою, та продовжує його атакувати, і той втративши рівновагу упав на спину, на бік;
- спортсмен провів кидок з падінням з помітно великою амплітудою, продовжує атакувати, а суперник впав на спину, на бік, на поперек, на плече;
- спортсмен провів активну спробу проведення больового або задушливого прийому, утримував у небезпечній загостреній ситуації суперника впродовж 20 (двадцяти) секунд, а інший спортсмен не мав змоги вийти і знаходився у положенні утримання атаки, рефері не зупиняючи поєдинок на підставі рішення бокових суддів (хоча б одного) присуджує спочатку один бал (10 секунд), потім два бали (20 секунд).
- спортсмен провів активну спробу проведення утримання, утримував на підлозі хорту суперника спиною вниз впродовж 15 (п'ятнадцяти) секунд, а інший спортсмен не мав змоги вийти і знаходився у положенні утримання, рефері не

зупиняючи поєдинок на підставі рішення бокових суддів (хоча б одного) присуджує спочатку один бал (10 секунд), потім два бали (15 секунд). Утримання, які спортсмен провів у одному раунді можуть бути сумарно оцінені до 6 (шести) балів до повної перемоги трьома утриманнями по 15 секунд, або аби-якою сумою балів за неповні утримання.

Для визначення ефективності оцінювання технічних дій хортингістів в поєдинках, нами було проведено дослідження роботи суддів у складі суддівських бригад на чемпіонаті та Кубку Харківської обласної федерації хортингу 2018 року серед дорослих. Судді попередньо проходили навчальні обласні суддівські семінари на яких по результатах екзаменаційних іспитів встановлювався їх кваліфікаційний рівень.

У змаганнях приймали участь спортсмени віком 18-22 роки зі спортивною кваліфікацією від третього до першого спортивних розрядів. Експертною групою сформованою з 3 кваліфікованих спортсменів та двох заслужених тренерів України оцінювалась ефективність ударних та борцівських дій. З них 2 експерти мали кваліфікаційний рівень кандидатів наук, один спортивне звання «Заслужений майстер спорту України». Всі експерти мали значний досвід суддівства в хортингу та інших ударних та змішаних видах спортивних єдиноборств. Експерти оцінювали технічні дії спортсменів, їх оцінки протоколювались, оброблялись методами математичної статистики та обговорювались в експертному середовищі. Всього було досліджено 134 поєдинки: 72 на чемпіонаті і 52 на Кубку Харківської обласної федерації. Експертні оцінки порівнювались з оцінками технічних дій в

поєдинках хортингістів зроблені суддівськими бригадами які обслуговували поєдинки. Таким чином встановлено, що оцінки ударів руками в поєдинках суддівськими бригадами у 82 % співпадали з оцінками експертної групи. Оцінки ударів ногами в поєдинках суддівськими бригадами у 94 % співпадали з оцінками експертної групи. Оцінки борцівської техніки в поєдинках суддівськими бригадами у 88 % співпадали з оцінками експертної групи.

Висновки.

1. Наявна система суддівства в хортингу в цілому відповідає вимогам сучасного спорту до визначення переможців змагань.

2. Система оцінювання технічних дій в хортингу суддівськими бригадами з високою результативністю дозволяє нейтралізувати суб'єктивні фактори суддівської діяльності.

3. Вважаючи на наявність гарних Олімпійських перспектив хортингу, та зростанню його популярності в світі, необхідно приділити особливу увагу оптимізації алгоритмів встановлення переможців в змагальному розділі «Двобій».

Перспективи подальших досліджень у даному напрямку. Планується дослідження результативності бойових дій хортингістів в залежності від віку, стажу тренування та спортивної кваліфікації по змагальних раундах.

Конфлікт інтересів. Автор відзначає, що не існує ніякого конфлікту інтересів.

Джерела фінансування. Ця стаття не отримала фінансової підтримки від державної, громадської або комерційної організації.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

- Ашанин, В. С., & Литвиненко, А. Н. (2007). «Синергетический подход к анализу соревновательной деятельности в спортивных единоборствах». *Слобожанський науково-спортивний вісник, № 12*, 156-160.
- Ашанин, В. С., & Литвиненко, А. Н. (2015). «Специфические особенности структуры технико-тактического арсенала неолимпийских единоборств ударного типа и пути

его совершенствования». *Слобожанський науково-спортивний вісник, №1 (45), 11 – 15.*

- Бойченко, Н. В. (2014). «Вдосконалення техніко-тактичної підготовленості хортингістів». *Теорія і методика хортингу : зб. наук. праць., Вип.1, 88 – 97.*
- Бойченко, Н. В., & Гринь, Л. В. (2011). «Техніко-тактичні показники змагальної діяльності єдиноборців» *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту : збірник наукових праць, №1, 10-13.*
- Діхтяренко, З. М. (2014). «Дослідження основних понять хортингу: «виховання», «хорт», «хортинг», «хортовий», «хортове виховання», у психолого-педагогічній та філософській літературі». *Теорія і методика хортингу : зб. наукових праць, Вип. 4, 53-59.*
- Єрмоменко, Е. А. (2009). *Міжнародна спортивна програма хортингу.* Київ.
- Єрмоменко, Е. А. (2014). *Хортинг – національний вид спорту України: метод. посіб.* Київ.
- Литвиненко, А. М. (2015). «Аналіз особливостей техніко тактичного арсеналу спортсменів різної кваліфікації в хортингу». *Теорія і методика хортингу : зб. наукових праць, Вип. 4, 198-203.*
- Литвиненко, А. М. (2015). «Співвідношення тренувальних засобів загальної та спеціальної спрямованості в річному циклі спортивної підготовки кваліфікованих єдиноборців в хортингу». *Теорія і методика хортингу : зб. наукових праць, Вип. 3, 205-210.*
- Литвиненко, А. Н. (2013), «Эффективность применения средств спортивной подготовки єдиноборцев в физическом воспитании студентов технического ВУЗа». *Фізичне виховання студентів, № 2, 81–84.*
- Оржеховська, В. М. (2014). «Сучасні орієнтири та стратегії виховання дітей і молоді в Україні засобами хортингу». *Теорія і методика хортингу : збірник наукових праць, № 1, 45-51.*
- Платонов, В. Н. (1997). *Общая теория подготовки спортсменов в олимпийском спорте.* Олимпийская литература, Киев.
- Lytvynenko, A., & Gubnytska, Y. (2016). «Analysis of information models of students physical readiness in highereducational establishments». *Материалы 5-й Международной научно-технической конференции «Информационные системы и технологи», НТМТ, 234-236.*

Стаття надійшла до редакції: 15.05.2019 р.

Опубліковано: 01.06.2019 р.

Аннотація. *Литвиненко А. Н. Критерии оценки технических действий хортингистив в соревновательном разделе «Поединок». Цель: осуществить анализ критериев оценки технических действий хортингистив в соревновательном разделе «Поединок» в хортинге. Материал и методы: изучалась соревновательная деятельность взрослых спортсменов в национальном виде спортивных единоборств - хортинга и его оценки судейскими бригадами. Применялся анализ научно-методической и нормативной литературы, педагогические наблюдения, методы анализа, синтеза и сравнения, метод экспертных оценок, методы математической статистики. Результаты. Анализ деятельности Харьковской областной федерации хортинга позволил установить, что с каждым годом увеличивается популярность хортинга, растет количество спортсменов, их квалификационный уровень. Рассмотрены критерии оценки технических действий и алгоритм формирования судейских оценок. Полученные данные о эффективности существующего подхода к оценке технических действий и объективности судейских оценок. Эксперты оценивали технические действия спортсменов, их оценки протоколировались, обрабатывались методами математической статистики и обсуждались в экспертной среде. Так, было исследовано 134 поединка: 72 в чемпионате и 52 в Кубке Харьковской областной федерации. Установлено, что оценки ударов руками в поединках судейскими бригадами у 82 % совпадали с оценками экспертной группы. Оценки ударов ногами в*

поединках судейскими бригадами в 94 % совпадали с оценками экспертной группы. Оценки борцовской техники в поединках судейскими бригадами у 88 % совпадали с оценками экспертной группы. **Выводы:** существующая система судейства в хортинге в целом соответствует требованиям современного спорта к определению победителей соревнований. Установлено, что существующая система судейства в хортинге в целом соответствует требованиям современного спорта к определению победителей соревнований. Система оценивания технических действий в хортинге с высокой результативностью позволяет нейтрализовать субъективные факторы судейской деятельности.

Ключевые слова: хортинг, оценки, «Поединок», судьи, хорт, удары, броски, болевые приемы, удушающие приемы, технические действия, экспертная группа.

Abstract. *Lytvynenko A. Criteria for assessing technical actions of the horting party in the competition section «Duel». Purpose:* to analyze the criteria for evaluating technical actions of horticistas in the competitive section «Duel» in Horting. **Material and methods:** the competitive activity of adult athletes in the national form of martial arts - Horting and his assessment by the judicial teams was studied. An analysis of scientific, methodological and regulatory literature, pedagogical observations, methods of analysis, synthesis and comparison, a method of expert assessments, methods of mathematical statistics were used. **Results.** Analysis of the activities of the Kharkiv Regional Federation of Horting allowed to establish that the popularity of Horting is increasing every year, the number of athletes, their qualification level is growing. Criteria for evaluating technical actions and an algorithm for forming judicial judgments are considered. Obtained data on the effectiveness of the existing approach to the assessment of technical actions and the objectivity of judicial assessments. The experts evaluated the technical actions of the athletes, their evaluations were recorded, processed by the methods of mathematical statistics and discussed in the expert environment. So, 134 matches were investigated: 72 in the championship and 52 in the Cup of the Kharkiv Regional Federation. It was established that the scores of punches in fights by the judicial teams in 82 % coincided with the estimates of the expert group. The scores of kicks in duels by judicial teams in 94 % coincided with the estimates of the expert group. Evaluation of wrestling techniques in fights by the judicial teams in 88% coincided with the estimates of the expert group. **Conclusions:** the existing system of refereeing in Horting as a whole meets the requirements of modern sports for determining the winners of competitions. It is established that the existing system of refereeing in Horting as a whole meets the requirements of modern sports for determining the winners of competitions. The system of evaluation of technical actions in Horting with high performance allows to neutralize the subjective factors of judicial activity.

Keywords: horting, scores, «Duel», judges, greyhound, blows, throws, painful tricks, suffocating tricks, technical actions, expert group.

References

- Ashanin, V. S., & Litvinenko, A. N. (2007). «Sinergeticheskij podhod k analizu sorevnovatel'noj dejatel'nosti v sportivnyh edinoborstvah». *Slobozhans'kij naukovo-sportivnij visnik*, № 12, 156-160.
- Ashanin, V. S., & Litvinenko, A. N. (2015). «Specificheskie osobennosti struktury tehniko-takticheskogo arsenala neolimpijskih edinoborstv udarnogo tipa i puti ego sovershenstvovanija». *Slobozhans'kij naukovo-sportivnij visnik*, №1 (45), 11 – 15.
- Boychenko, N. V. (2014). «Vdoskonalennja tehniko-taktychnoi' pidgotovlenosti hortyngistiv». *Teorija i metodyka hortynngu : zb. nauk. prac'*, Vyp.1, 88 – 97.
- Boychenko, N. V., & Gryn', L. V. (2011). «Tehniko-taktychni pokaznyky zmagal'noi' dijal'nosti jedynoborciv». *Pedagogika, psihologija ta medyko-biologichni problemy fizychnogo vyhovannja i sportu : zbirnyk naukovykh prac'*, №1, 10-13.

- Dihljarenko, Z. M. (2014). «Doslidzhennja osnovnyh ponjat' hortynghu: «vyhovannja», «hort», «hortyngh», «hortovyj», «hortove vyhovannja», u psyhologo-pedagogichnij ta filosofskij literaturi». *Teorija i metodyka hortynghu : zb. naukovyh prac', Vyp. 4*, 53-59.
- Jer'omenko, E. A. (2009). *Mizhnarodna sportyvna programa hortynghu*. Kyi'v.
- Jer'omenko, E. A. (2014). *Hortyngh – nacional'nyj vyd sportu Ukrai'ny: metod. posib*. Kyi'v.
- Lytvynenko, A. M. (2015). «Analiz osoblyvostej tehniko taktychnogo arsenalu sportsmeniv riznoi' kvalifikacii' v hortynghu». *Teorija i metodyka hortynghu : zb. naukovyh prac', Vyp. 4*, 198-203.
- Lytvynenko, A. M. (2015). «Spivvidnoshennja trenoval'nyh zasobiv zagal'noi' ta special'noi' sprjamovanosti v richnomu cykli sportyvnoi' pidgotovky kvalifikovanyh jedynoborciv v hortynghu». *Teorija i metodyka hortynghu : zb. naukovyh prac', Vyp. 3*, 205-210.
- Litvinenko, A. N. (2013), «Jeffektivnost' primenenija sredstv sportivnoj podgotovki edinoborcev v fizicheskom vospitanii studentov tehniceskogo VUZa». *Fizichne vihovannja studentiv, № 2*, 81–84.
- Orzhehova, V. M. (2014). «Suchasni orijentyry ta strategii' vyhovannja ditej i molodi v Ukrai'ni zasobamy hortynghu». *Teorija i metodyka hortynghu : zbirnyk naukovyh prac', № 1*, 45-51.
- Platonov, V. N. (1997). *Obshhaja teorija podgotovky sportsmenov v olymпыjskom sporte*. Olymпыjskaja lyteratura, Kyev.
- Lytvynenko, A., & Gubnytska, Y. (2016). «Analysis of information models of students physical readiness in highereducational establishments». *Materialy 5-j Mezhdunarodnoj nauchno-tehniceskoi konferencii «Informacionnye sistemy i tehnologi», NTMT*, 234-236.

Відомості про автора:

Литвиненко Андрій Миколайович: к. фіз. вих., доцент; Харківський національний університет радіоелектроніки: пр. Науки 14, Харків, 61166, Україна.

Литвиненко Андрей Николаевич: к. физ. восп., доцент; Харьковский национальный университет радиоэлектроники: пр. Науки 14, г. Харьков, 61166, Украина.

Anrdrii Lytvynenko: PhD (physical education and sport), Associate Professor, Kharkiv National University of Electronics: Nauka Ave, 14, Kharkiv 61166, Ukraine.

<http://orcid.org/000-0002-0352-9511>

E-mail: horing.federation.kh@gmail.com